

Andrej Brvar

O MLADINSKI KNJIŽEVNOSTI

Kljub vsesplošno razširjenemu prepričanju, da je naša književnost za otroke in mladino šele danes dosegla svoj resnično kakovostni razcvet in s tem tisto mesto v naši književnosti, ki naj bi ji po pravici šlo, sem sam precej drugačnega mnenja.

Večina tovrstne literarne produkcije skriva namreč pod nekoliko sodobneje ukrojenim plaščem še zmeraj tisto temeljno hibo, ki jo tako radi očitamo starejši literaturi za otroke in mladino. Ta hiba je podcenjevanje – podcenjevanje mladega bralca kot človeka in kot literarnega konzumenta. To podcenjevanje pa se potem konkretno manifestira v poplavi vsakršnega pedagogiziranja, predvsem pa v mestoma že kar groteskni pootročenosti pesnikov in pisateljev.

O pedagogiziranju seveda ni vredno zgubljeni besed.

V zvezi s pootročenostjo oziroma v zvezi s podoživljanjem otroškega sveta pa bi rad povedal tole. Osebnostno sem prepričan, da je odraslemu človeku (tudi pesniku in pisatelju) neposreden stik z otroškim svetom, se pravi z otroškim čutenjem in čustvovanjem za zmeraj blokiran. Če se izrazim s podobo: odrasel človek je nekakšen dosmrtni izgnanec iz »raja otroštva«. Kljub temu pa je otroški svet v odraslem človeku še kar naprej prisoten. A na poseben način – na način spomina na otroštvo in to seveda ne na neko imaginarno, ampak na čisto konkretno, čisto specifično otroštvo. Če pa je temu tako, potem je seveda vsa tista literatura za otroke in mladino, ki ne nastaja iz tega čisto konkretnega, čisto specifičnega spomina, globoko neavtentična, lažna, pootročena, kar mladi bralci tudi sami zelo hitro začutijo in jo kot takšno tudi odklonijo – če seveda ni ravno predpisana za obvezno šolsko branje ah za različne bralne značke. Resnično pristna in etično poštena literatura za otroke in mladino je torej po moje tista, ki nastaja iz pesnikovega ali pisateljevega čisto konkretnega, čisto specifičnega spomina na otroštvo. Pri tem seveda nimam v mislih le čisto konkretnega, čisto specifičnega motiva, ampak tudi čisto konkreten, čisto specifičen jezik (dostikrat se niti ne zavedamo, da se otroštva spominjamo tudi z »otroškim« besednjakom). Takšna literatura pa je hkrati literatura, ki je zanimiva in dragocena tudi za odraslega bralca: Vorančeve *Solzice* so očarljivo branje tako za mladega človeka kot za odraslega; najboljše Župančičeve otroške pesmi, tiste, ki jih je, še sam napol otrok, objavljaj v *Vrtcu* in *Angelčku* in jih je pozneje samo nekoliko oblikovno dodelal, so polnokrvna poezija tako za otroke kot za odrasle itd. Ker se torej dobršen del naše današnje književnosti za otroke in mladino po moje ne poraja na omenjeni način in se zato do mladega bralca vede podcenjujoče, ne morem o njej trditi, da je dosegla svoj resnično kakovostni razsvet in s tem tisto mesto v naši književnosti, ki naj bi ji po pravici šlo.

Otrok in knjiga 23/24 (1986)